

Sygn. akt I UK 196/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania L. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokat D. J. kwotę 120 zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony L. G. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 grudnia 2013 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 184 i art. 32 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do emerytury w obniżonym wieku z uwagi na niewykazanie 15 lat stażu w

warunkach szczególnych, pomimo że z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż ubezpieczony wykonywał przez wymagany okres 15 lat pracę w szczególnych warunkach; art. 184 i art. 32 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez ich niewłaściwe zastosowanie do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji stanu faktycznego, co skutkowało wadliwą subsumcją tego stanu do zawartych w nich norm prawnych; art. 184 i art. 32 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez brak dokonania jakichkolwiek ustaleń stanowiących podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalającą na ocenę tego zastosowania, a także naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez brak odniesienia się Sądu drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku do całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i wskazania, na jakich dowodach oparł się wydając rozstrzygnięcie oraz jakie ustalenia poczynił w oparciu o przeprowadzone dowody; art. 386 § 1 k.p.c., przez wydanie wyroku reformatoryjnego bez dokonania własnych ustaleń faktycznych na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji; art. 382 k.p.c., przez dokonanie odmiennej oceny dowodów bez oparcia jej na całym, wszechstronnie rozważonym materiale dowodowym, zgodnie z dyrektywami określonymi w art. 233 k.p.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej „z uwagi na oczywistą zasadność skargi z uwagi na fakt, iż Sąd drugiej instancji naruszył przepisy prawa materialnego, a to art. 184 i art. 32 ustawy o rentach i emeryturach z FUS z dnia 17 grudnia 1998 roku oraz przepisy postępowania cywilnego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. oraz art. 386 § 1 k.p.c.”. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że przepisy prawa materialnego naruszone zostały przez ich niewłaściwe zastosowanie, pomimo iż z materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że ubezpieczony wykonywał przez okres 15 lat pracę w szczególnych warunkach oraz przez ich zastosowanie do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego. Natomiast naruszenie przepisów postępowania polega na braku odniesienia się Sądu drugiej instancji do całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i wskazaniu, na jakich

dowodach oparł się Sąd oraz jakie ustalenia uczynił w oparciu o przeprowadzone dowody.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Gdy idzie o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na przesłankę oczywistej zasadności skargi, to trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałaby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego

twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Wbrew zarzutom skargi Sąd drugiej instancji dokonał wystarczających ustaleń faktycznych (na podstawie zeznań świadków i samego ubezpieczonego), pozwalających na właściwe zastosowanie prawa materialnego. Wynikało z nich, że miejscem świadczenia pracy ubezpieczonego, zatrudnionego na stanowisku kontrolera, było zarówno laboratorium (izba pomiarów), jak hartownia (a tylko to ostatnie miejsce można by uznać za oddział, w którym jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.), co sprzeciwia się zakwalifikowaniu pracy w spornym okresie jako pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ustalenie to jest zresztą zbieżne z ustaleniem Sądu pierwszej instancji.

Zwrócić należy uwagę na to, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022). W związku z tym

nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustaleniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08, LEX nr 1001310). Jeśli z istoty przypisanych do danego stanowiska obowiązków wynika, że pracownik część zadań wykonuje w warunkach nienarażających go na działanie szkodliwych warunków, to trudno przyjąć incydentalny, uboczny charakter tych czynności.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto w myśl § 19 i § 20 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 491).